

ΝΟΥΜΑΞ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Γ'

ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 13 του Μάρτη 1905

ΓΡΑΦΕΙΑ Ὁδὸς Οἰκονόμου: ἀριθ. 4 — ΑΡΙΘ. 139

ΟΙ ΠΑΡΑΔΕΣ

Ἔμαθα τίς προάλλες ἀπὸ τοῦ τραβᾶμε τοὺς παράδες γιὰ νὰ ποδείξουμε πὼς ἡ ἐθνικὴ γλῶσσα δὲν εἶναι χυδαία, πὼς εἶναι γνήσια κόρη τῆς ἀρχαίας καὶ πὼς αὐτὴ θὰ τιμῆσῃ τὴν Ἑλλάδα.

Οἱ παράδες μᾶς ἐρχονται ἀπὸ τοὺς Γιαπανέζους.

Νὰ δῆτε!

Μιλοῦσα προχτές μ' ἓνα Ῥούσο—κοζακιστὴ—καὶ πολὺ σοβαρὰ, πολὺ ἀποφασιστικὰ, μοῦ ἔλεγε, μοῦ ἀπέδειξε μάλιστα πὼς οἱ Γιαπανέζοι πλερώνουνε τοὺς βούσσους παναστάτες. Δοιπὸν κι ἀρτοὶ ἐμᾶς. Ἡ μάννα τοῦ νεροῦ στὴν Ἀσία, ὁ παρὰς μᾶς γιαπανέζικος.

Κι ὁ μῦθος δηλοῖ ὅτι, ὅταν ὁ κοζακισμὸς καὶ ἡ καθαρέβουσα πνέουνε τὰ λοιπὰ, λυσσιάζουνε, δαγκάνουνε καὶ φωνάζουνε πὼς ὁ Χάρος θὰ πῆρε παράδες.

ΨΥΧΑΡΙΞΙΣ

ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΕΤΡΕΣ

Ἀπὸ τὴν «Ἀσάλευτη Ζωὴ» τοῦ Παλαμᾶ

Τὸ σήμερον εἶτανε νωρὸς, ταῦριο ἀργὰ θὰ εἶναι. Δὲ θὰ σοῦ στρέξει τὸνευρο, δὲ θὰ ῥθ' ἡ αὐγὴ τοῦ θέλεις. Μὲ τὸν καημὸ τᾶθάνατον ποῦ δὲν τὸ φτάνεις μείνε, Κυννηγητὴς τοῦ σύγγεφου, τοῦ Ἰσικίου Πραξάτέλης.

(σ. 6)

Ἐκεῖ ἀπ' τῆς τρίκορφης Βαράσοσθας τὰ ὕψη, Σὰν ἀπὸ πύργου δῶμα δέσποινα, ἡ Σελήνη Στὰ δλόστρωτα νερὰ τὴν ὕψη τῆς θὰ σκύψη.

(σ. 8)

Λάμπει γεννήτρα ἐνὸς Ὀλύμπου ἡ θεία Πεντέλη.

(σ. 8)

Μενεξεδένο αἶμα γοργοστάλ' ἡ Ἀθήνα Κάθε ποῦ τὴ χτυπᾶν τοῦ Δελινοῦ τὰ βέλη.

(σ. 8)

Κυλοῦσε ὁ Νεῖλος τὰ νερὰ τὰ κοσμοτρόφα, Κι' ἐγὼ λωτοσιτεφάνωτος ἔπλεκα τάχα Στῆς φοινικῆς τὸν Ἰσικιο, σὰν ἀγρίμι, ἀγάπη Μὲ σφιγγοπρόσωπη κι' ὀρθόστηθη Φελλάχα.

(σ. 10)

Ἀμαρτωλὸς καλογρεῖν σι' Ἀγιονόρος, Μὲ καλεῖ ὁ Σατανᾶς κι' ἡ Κόλαση μὲ τρώει,

Σὲ βαθὺ πλάνο ρέμα πνίγομαι ὀδοιπόρος, Ἐν' ἡ ψυχὴ μου χαλασμὸς καὶ μυρολόι.

(σ. 10)

Ἀκόμα τὸ ἔλατο τῆς λεβεντιάς φουντώνει, Κι' ἀπ' τῶν αἰώνων τοὺς καημοὺς κι' ἀπὸ τὰ πάθη Τοῦ Διγενῆ ἡ πνοὴ πατιοῦ χυμένη πλάθει Κανάρη, Καραϊσκιῆ καὶ Κολοκοιτρώνη. Καὶ μέσ' στῆς χροσοπράσινης νυχτιάς τὰ βάθη Ἀκόμα ἀργολαλεῖ τοῦ Κολωνοῦ τᾶηδόνι.

(σ. 11)

Καὶ μὲ τὸν Ἥλιο Κρόνος, Ἄρης, Γῆ, Ἀφροδίτη Σέρνονται, φεύγουν, τρέχουνε κινήγημένοι Πρὸς τοῦ Ἡρακλῆ τὸ μεγαλόκοσμο μαγνήτη. Μόνον ἡ ψυχὴ μου, σὰν τὸ πολικὸ τᾶστέρι Ἀσάλευτη, ὁμως λαχταρίζοντας προσμένει. Δὲν ξέρει ἀπὸ ποῦ ἐρχεται, ποῦ πάει δὲν ξέρει.

(σ. 14)

Παιρῖδες! ἀέρας, γῆ, νερὸ, φωτιά! Στοιχεῖα Ἀχάλαστα, καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος τῶν πλασμάτων, Σὰ θὰ περάσω στὴ γαλήνη τῶν μνημάτων, Θὰ σὰς ξανάβρω, πρώτη, καὶ στερνὴ εὐτυχία!

Ἀέρας μέσα μου ὁ λαὸς τῶν ὀνειράτων Στὸν ἀέρα θὰ πάη, θὰ πάη στὴν αἰωνία Φωτιά, φωτιά κι' ὁ λογισμὸς μου, τὴ μανία Τῶν παθῶν μου θὰ πάη ἡ λύσσα τῶν μνημάτων.

Τὸ χωμόπλαστο κορμὶ χῶμα καὶ κείνο, Ἀέρας, γῆ, νερὸ, φωτιά θὰ ξαναγίνω, Κι' ἀπ' τῶν ὀνειρῶν τὸν ἀέρα, κι' ἀπ' τὴν πύρα

Τοῦ λογισμοῦ, κι' ἀπὸ τὴ σάρκα τὴ λωυμένη Κι' ἀπ' τῶν παθῶν τὴ θάλασσα πάντα θὰ βγαίνη Ἦχον πνοή, παράπονο, σὰν ἀπὸ λύρα.

(σ. 14)

Κ. ΤΕΦΑΡΙΚΗΣ

Ἡ δεσποινίδα Σεβαστή: Μοῦπαν πὼς μὲ γυρεύεις μόνον γιὰ τὰ χρήματά μου.

Ὁ κ. Ψηλογαϊκᾶς: Δὲ θὰ τὸ καταλάβανε, χρυσὸ μου. Ἐγὼ θέλω καὶ τοῦ πατέρα σου τὰ χρήματα.

—Γιατί, Πενηρίδη, δὲ σοῦ μιλάει πιά ὁ Στραβογιάννης; Εἴσατε πάντα τόσο ἀγαπημένοι.

—Ναι, τὸν καιρὸ ποῦ εἴμαστε λεύτεροι, μὰ τώρα κείνος παντρεύτηκε.

—Καὶ τί ἔχει αὐτὸ νὰ κάνη;

—Ἐχει νὰ κάνη, γιατί τοῦσταίλα ἓνα βιβλίον γιὰ γαμηλιό δῶρο κι' ἀπὸ τότες δὲ μοῦ ξαναμίλησε.

—Τ' εἶταν τὸ βιβλίον;

—Ὁ χαμένος Παράδεισος.

ΔΙΑΒΑΖΟΝΤΑΣ ΤΑ ΠΑΤΡΙΑ

ΣΚΕΨΟΥΛΕΣ

Βρέθηκε ἡ ἐθνικὴ γλῶσσα. Τὴν ἀνακάλυψε προχτές σὲ κάτι Πάτρια ποῦ μοῦ στείλανε ἀπὸ τὴν Ἀθήνα. Δηλαδή, τὴν ἀνακάλυψε ὁ κ. Χατζηδάκης. Τὴν ἀνακάλυψε ὁμως σ' ἓνα του βιβλίου ποῦ φαίνεται καὶ λογαριάζει περισσότερα ἀπὸ ὀχτακόσιες σελίδες («Τὸ πρόβλημα τῆς νεωτέρας γραφομένης Ἑλληνικῆς ὑπὸ Κ. Κρομμύτση καὶ Ἀπάνηους εἰς αὐτὸν ὑπὸ Γ. Ν. Χατζιδάκι» «Βιβλιοθήκη Μαρασλή»). Δὲν τὸ διάβασα καὶ πιθανὸ νὰ μὴν τὸ διαβάσω ποτέ μου. Ἐχω ἔδικον, μὰ... Kurz ist das Leben, lang ist... das Buch, ποῦ λέει κι' ὁ γερμανός. Τὸ λοιπὸν προτιμῶ τὰ Πάτρια, ὅπου τὰ βάζει πρὸ σύντομα ὁ κ. Χατζηδάκης. Ὅχι δὲ καὶ τόσο σύντομα, γιατί κάμποσο τόπο πιάνουνε οἱ τρεῖς ἀρχές του, τὰ λέει καὶ πολὺ μπερδεμένα. Μὰ τουλάχιστο σὲ μιὰ φράση του κατόρθωσε νὰ πῆ τὴν ἰδέα του παστρικά: «τίθεται βᾶσις τοῦ γραπτοῦ καὶ προφορικῶ ἐπισήμου, καλοῦ, λόγου ἡμῶν ἡ γλῶσσα, τὴν ὁποῖαν λαλοῦμεν εἰς τὰς ἀρίστας καὶ ἐπισημοτάτας οἰκίας καὶ συναναστροφᾶς, ἐνώπιον κυριῶν καὶ ἄλλου ἐκλεκτοῦ κόσμου.» Τὰ Πάτρια, 29 Γενάρη 1905, σ. 3, στλ. 1.

Νὰ λοιπὸν ποῦ βρέθηκε ἡ ἐθνικὴ γλῶσσα εἶναι ἡ γλῶσσα ποῦ μιλιέται στὰρχοντικὰ τὰ σπίτια (=«εἰς τὰς ἀρίστας καὶ ἐπισημοτάτας οἰκίας», μπροστὰ σὲ κυρίες—φτάνει, μάννα μου, νὰ μὴν εἶναι τίποτα κρότε στὴ μέση ἢ κάτι ἄλλα... βμηρικὰ—καὶ μπροστὰ σὲ κόσμον διαλεχτό.

Ἐγὼ, τί θαρρεῖτε; πεισματάρης δὲν εἶμαι. Τὴν παραδέχομαι κι' ἀπὸ τώρα τὴν καινούρια ἐθνικὴ ἀρχοντικὴ ἀρίστη καὶ ἐπισημοτάτη γλῶσσα. Πρέπει ὁμως πρῶτα χωρὶς ἄλλο νὰ μοῦ κάμῃ ὁ κ. Χατζηδάκης μιὰ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ τῆς γλώσσας ποῦ μιλιέται στὰρχοντικὰ τὰ σπίτια, μπροστὰ στὶς κυρίες καὶ στὸν ἄλλον κόσμον, τὸ διαλεχτό. Εἰδεμὴ, ἐπιστημονικὴ δὲν μπορεῖ νῆναι ἡ ἀρχὴ του. Λοιπὸν ἄς ὀρίση.

«Στὸν Ἄϊ Ἐλιά, στὸν Πλάτανο, ψηλά στὴν κρύα [βρύση.]

Ἐχουν οἱ κλέφτες μάζωμα, τὰ τρία καπιτανάτα. Ἐχουν ἀρνιά ποῦ φένουνε, κριάρια σουβλιμένα, Ἐχουνε καὶ γλυκὸ κρασί γιὰ τὸ καλὸ τὸ κέφι, Ἐχουν καὶ κόρη ὀμορφή ποῦ τοὺς κερνάει καὶ πίνου. Κόρη σὰν ἥλιος ὀμορφή, ξανθὴ καὶ μαυρομάτα» κτλ.

Τὸ τραγοῦδι λέγεται Ἡ κλεφτοπούλα. Γενικὸς τίτλος: Ἡ ἙΘΝΙΚΗ ΜΟΥΣΑ. — Στὰ Πάτρια,

ίδιος αριθμός, σ. 2. Τελειώνουν εἰ στίχοι, σ. 3, δέκα γραμμὲς πῶς ἀπάνω ἀπὸ τὴν Α' ἀρχὴ τοῦ κ. Χατζηδάκη, σαράντα γραμμὲς πῶς ἀπάνω ἀπὸ τὴ «βᾶσις».

Εἴμαστε κακὰ παιδιά. Ἐμεῖς πάντα προτιμοῦμε τὸν τύπο αὐτοῦ διαφέρει ἀπὸ τῆς ἀρχαίας, ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ἀπὸ τῆς συνήθους γλώσσης.» *Στὰ Πάτρια* 5 τοῦ Φλεβάρη 1905, σ. 3, στλ. 1.

Ἐκεῖνοι ὅμως πάντα θὰ προτιμοῦνε τὴ λέξη «ἡ ὁποία μᾶς συνδέει πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, πρὸς τὴν πολιτείαν, πρὸς τὴν ἱστορίαν, ἐν γένει πρὸς τὸ παρελθὸν ἡμῶν.»

Στὰ Πάτρια, 29 τοῦ Γενάρη, 1905.

Ἀφτὰ θὰ βρῶνται ὅλα ὑποθέτω στάρχοντικά τὰ σπίτια, μπροστὰ στὶς κυρίες καὶ στὸν κόσμον τὸ διαλεχτό. Μόνον πῶς θὰ βασιλεύῃ σὲ τέτοια σπίτια τρομερὴ ἀνεφεῖα.

«Ἐχουνε καὶ γλυκὸ κρασί γιὰ τὸ καλὸ τὸ κέφι;»

«Κάποτες ἐμαλλώνανε οἱ Παργηνοὶ κ' οἱ Τούρκοι: Ἐπιάσαμε τὸν πόλεμον ὅχι τὸ πουνρὸ ὡς τὸ βράδου. Κι' αὐτοῦ στὸ γέμμα τοῦ ἡλίου, δύο ὥραις νὰ βα-

[σιλέψη,

Ἐπάψαμε τὸν πόλεμον καὶ πᾶ νὰ μετρηθοῦμε.»

Τὸ τραγοῦδι λέγεται *Ἡ Πάργα*. Γενικὸς τίτλος: **Ἡ ΕΘΝΙΚΗ ΜΟΥΣΑ**. — *Στὰ Πάτρια*, 5 τοῦ Φλεβάρη 1905, δεκαπέντε γραμμὲς πῶς ἀπάνω ἀπὸ κεί πῶς πάντα προτιμοῦμε τὸν τύπον αὐτοῦ διαφέρει ἀπὸ τῆς ἀρχαίας, ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ἀπὸ τῆς συνήθους γλώσσης.»

Ποιὰ εἶναι τάρχοντικά τὰ σπίτια ὅπου μιλοῦνε τὴν καινούρια τὴν ἐθνικὴ γλώσσα; Ποιὰ εἶναι τὰ σπίτια τάρχοντικά ὅπου ἀνακάλυψε στὸ τέλος καὶ τὴ «βᾶσις» τοῦ κ. Χατζηδάκη;

Ἐλα, πάπου μου, νὰ σοῦ μάθω τὰ γονικά σου, πῶς λείει κ' ἡ ἀνθεθνική μας παροιμία.

Στὰ Πάτρια, 5 τοῦ Φλεβάρη, 1905, πρέπει νὰ διορθωθῇ ὁ τρίτος στίχος τοῦ τραγοῦδιου.

Κι' αὐτοῦ στὸ γέμμα τοῦ ἡλίου, δύο ὥραις νὰ βα-

[σιλέψη.

Γράφε·

Κι' αὐτοῦ στὸ γέμμα τοῦ ἡλίου, δύο ὥρες νὰ βα-

[σιλέψη.

Ἄλλωθις δὲ βγαίνει ὁ στίχος. Ἀμί; μήπως τὴ νοιώθουνε τὴν ΕΘΝΙΚΗ τὴ γλώσσα; *Στὰ Πάτρια*;

Κάτι ἄλλα ἀνορθόγραφα — βρούσι ἀντὶς βρούση κτλ. — τᾶφινω.

Ἐνας ἀξιωματικὸς μοῦ ἔλεγε μιὰ φορὰ πῶς στὸν πόλεμον, σὰ βράζει τὸ αἷμα, πᾶει ἀμείσως ἡ καθαρίβουσα τοῦ βρόντου καὶ ἀρχινοῦνε τὰ ρωμαίικα· «Ὅμπρὸς τὰ παιδιά, στὸ κρεῖας, στὸ πετσί», ἀπαράλλαχτα ὅπως τᾶκουσα καὶ τᾶβαλα κατόπι στὸ *Ταξίδι μου*, σ. 227.

Στὰ Πάτρια, 5 Φλεβάρη 1905, σ. 3, στλ. 2, γράφει ὁ κ. Χατζηδάκης· ἀπὸ τοῦ Ὀμήρου μέχρι σήμερον πάντοτε οἱ Ἕλληνες λέγομεν τὸ κρεῖας, ἀλλὰ δι' αὐτὸ τοῦτο ὁ αἰρεσιάρχης [ἐγὼ δηλαδὴ— καὶ μαζί μου ὁ ἀξιωματικὸς] ἔγραφε τὸ κρεῖσι.»

Ὅπως εἶπα· δὲν τὴ νοιώθει τὴν ΕΘΝΙΚΗ τὸν ἠρωϊσμὸ πιά, ἐννοεῖται (κοίτ. Ρ. κ. Μ., Β', 107. *Δὲ χτυπιούμαι! Δὲ χτυπιούμαι!* Λόγια τοῦ κ. Χατζηδάκη.)

Στὰ Πάτρια 29 Γενάρη, 5 καὶ 12 Φλεβάρη 1905, ἔχει τρία ἄρθρα τοῦ κ. Χατζηδάκη, καθηγητῆ στὸ Ἐθνικὸ Πανεπιστήμιον. Χωρὶς ὑπογραφή.

Γιατὶ νὰ μὴν ὑπογράψῃ;

Ἴσως γιὰ νὰ μὴ «δυσφημῆται ἡ Ἑλλάς εἰς τὸν ἔξω κόσμον» *Πάτρια* 12 Φλεβάρη 1905, σ. 3, στλ. 1.

Ἐμεῖς τὴ δυσφημοῦμε, μὰ ὑπογράφουμε κιόλας, μὲ τὸνομά μας.

Τὸν Ὀμηρον, ἐγὼ λέω νὰ τὸν ἀφήσουμε ὄξω ἀπὸ τὴν κουβέντα μας.

Πρὶν ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὸν Ὀμηρον, τὸ α τῆς πληθυντικῆς αἰτιατικῆς τῶν τριτοκλίτων, ὅσο ξέρω, εἴτανε ἀπλόχρονον, λ. χ. ἀγῶνας.

Ὁ κ. Χατζηδάκης, *στὰ Πάτρια*, 12 τοῦ Φλεβάρη 1905, σ. 3, στλ. 1, τοιγίχει «τοὺς περιφθήμες ἀγῶνας τούτους».

Θὰ πῆ πῶς ἢ δὲν τὸ προφέρει ὡ ἢ πῶς προφέρει διπλόχρονον τὸ α, ἢ πῶς διαφορά καμιά μεταξὺ περισπωμένη καὶ ὀξεῖα δὲ νοιώθει τᾶφτι του. Ποιὸ ἀπὸ τὰ τρία θέλει; Κανένας ἀρχαῖος δὲ θὰ μπορούσε νὰ κάμῃ οὔτε τὸ πρῶτον οὔτε τὸ δεύτερον οὔτε

τὸ τρίτον λάθος, ἀκόμη καὶ ἐν ὑποθέσει πῶς εἴτανε τυπογράφος.

Λοιπὸν ὁ κ. Χατζηδάκης—ἢ ὁ τυπογράφος του, ἢ τὰ Πάτρια, προτιμήσανε μιὰ λέξη πῶς δὲν τοὺς συνδέει «πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, πρὸς τὴν πολιτείαν, πρὸς τὴν ἱστορίαν, ἐν γένει πρὸς τὸ παρελθὸν ἡμῶν.» *Πάτρια*, 29 Γενάρη 1905, σ. 3, στλ. 1.

Προδότες.

Ἐμεῖς γράφουμε ὁ ἀγῶνας. Ἀφ'οῦ συμμορφώθηκαν τὰ τριτοκλίτα μὲ τὰ πρωτόκλιτα τοῦ τύπου νεανίας, παραδεχοῦμαστε πῶς συμμορφώθηκε ὡς καὶ τὸ α τῆς ὀνομαστικῆς, δηλαδὴ πῶς ἐγένε μακρόχρονον ἀφτό.

Νὰ λοιπὸν πῶς βγαίνουμε πῶς πάτριον ἀπὸ τὰ *Πάτρια* — δὲν κάνουμε καὶ λάθια.

«Ἐβούρκωσεν ὁ οὐρανός, ὁ ἀνεμὸς μουγκρίζει, Καὶ τὰ λαγκαθία π' ἀντηχοῦν, οἱ πιστικοὶ θαυμά-
[ζουν.

Τεῖν τὸ κακὸ πῶς γίνεται, καὶ σκούζουν τὰ κοράκια; Ὁ Κουτσοχρήστος πολεμᾷ μὲ τὸν Ταχίρ ἀμπάζη Πίφτουν τουφέκια σὰν βροχὴ, κουμποῦρια σὰν χαλάζι, θερίζουν Τούρκικα κορμιά, κονιάρικα κουφάρια, Κι' ὁ Κουτσοχρήστος σὰν αὐτὸς παντοῦ τοὺς τριγυρίζει.»

Τὸ τραγοῦδι λέγεται ὁ *Κουτσοχρήστος*. Γενικὸς τίτλος: **Ἡ ΕΘΝΙΚΗ ΜΟΥΣΑ**. — *Στὰ Πάτρια*, 12 Φλεβάρη 1905, σ. 3, στλ. 1. κάτω ἀπὸ τὸ στερεὸν στίχον τοῦ τραγοῦδιου ἀρχίζουσι καὶ τὰ *Αἰρετικά τεχνάσματα* τοῦ κ. Χατζηδάκη.

Θέλουμε διόρθωμα μερικὰ στὸ τραγοῦδι, ὅπως τὸ τυπώνουνε τὰ *Πάτρια* σὰν βροχὴ, σὰν χαλάζι· γράφε σὰ βροχὴ, σὰ χαλάζι.

Παρακάτου, ὁ στίχος

Νὰ μάθουν μὲ ποῖον πολεμοῦν, μὲ ποῖον ἔχουν νὰ [κάμουν

πρέπει νὰ γραφῇ.

Νὰ μάθουν μὲ ποῖον πολεμοῦν, μὲ ποῖον ἔχουν [νὰ κάμουν.

Μῆτε μὲ τὴν ΕΘΝΙΚΗ μῆτε μὲ τὴν ἀρχαία δὲν τὰ βγάνουν πέρα.

Τοὺς ἀγῶνας.

Μῆτε προφορά. Μῆτε φωνήεντα. Μῆτε τόνοι.

Τίποτα, τίποτα τῆς ἀρχαίας.

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ ΤΟΥ «ΝΟΥΜΑΣ»

Κ. ΘΕΟΤΟΚΗ

Κ Α Ι Ν

Ὁ Κώστας Λάμπουρας ἐγύρισε σπῆτι τοῦ ἐκεῖνον τὸ βράδι συγχυσμένος. Ἡ ὄψη τοῦ ἦταν κίτρινη, τὰ μάτια τοῦ ἀνήσυχτα καὶ γουρλωμένα, τὸ χεῖλι τοῦ ἀχνό· καὶ ἔτσι ἦσαν ἀκηχμη ἢ μορφή του, καὶ ἀσυνείθιστη καὶ ἀγριεμένη. Τὸ φέσι τοῦ ἦταν στραβὰ ἀπάνω στὸ κεφάλι τοῦ, τὸ σεγγοῦνι τοῦ ριγμένο στὸν ὦμον τοῦ, τὰ μανίκια τοῦ ποκάμισοῦ τοῦ ἀνοικτὰ καὶ λυγδιασμένα.

Μέσα στὸ σπῆτι τοῦ ἡ γυναίκα τοῦ ἐμαγεύρευσ τὸ δεῖπνον· ἀφτὸς ἦρθε κ' ἐκάθισε παραστίας, γιατί εἶχαν ἀρχίσει τότες τὰ κρύα τοῦ χινόπωρου. Δὲν ἔ-

χαιρήτησε· ἀλλὰ ἀνάσανε ἀνταριασμένος καὶ κάπου κάπου ἐκουνοῦσε τὸ κεφάλι φοβερίζοντας.

«Εὐγενιά, τί μαγειρεύεις;» τῆς εἶπε κακότροπα.

«Λάχανα» ἀποκρίθηκε κοιτάζοντάς τὸν ὑποψιασμένη· «τί τρέχει πάλι;»

«Μᾶς ἐχαντάκωσες!» τῆς ἀπάντησε ἀναστενάζοντας καὶ πεισιμωμένος· «τὸ κοπάδι ἴδωκε τοῦ νοικοκύρη. Πῶς θὰ ζήσουμε;»

«Μὰ, Κώστα» ἐτόλμησε νὰ πῆ ἐκεῖνη γλυκὰ «ἦταν ξένο πράμα· νὰ πλερώσετε δὲν εἴχετε καὶ δὲν ἦθελες· πῶς εἶχε νὰ τὸ βλαστᾷ;» κ' ἐχαμογέλασε.

«Τί λές καὶ σὺ» τῆς εἶπε κοιτάζοντάς τὴν λοξὰ «ποῖος σοῦμαθε ἀφτὰ τὰ λόγια; τώρα δὲν πλερώνει κανένας· τί εἶχε νὰ φοβηθῆι;»

«Ὁ νόμος εἶναι νόμος· θὰ σὰς ἔδωκαν στὴ φυλακὴ καὶ τὰδεροῦ σου δὲν τᾶρέσει ἡ χᾶψη.»

«Φυλακὴ, γιὰ τέτοιους μικροδουλιές» ἀπολογήθηκε περγελώνοντας· «κάθε μέρα βλέπεις φυλακώνουν τὸν κόσμον! Σοῦ φαίνεται πῶς ἐξαναῖρε ὁ παλιός ὁ καιρός! Πᾶνε τώρα ἀφτὰ, καθένας κάνει ὅ τι θέλει. Γιατὶ ψηφίζουμε βουλευτάδες;— Γιὰ νᾶχομε τίς εὐκολίες μας. Ποιὸς ἐζήτησε χάρη καὶ δὲν τοῦ γίνθηκε;— Κάθε μέρα ἀκούονται σκοτωμοί, μὰ δὲ μοῦ λές πόσο παιδεύονται οἱ ἄθροποι; Μῆνες. Καὶ ὁ κύρ

ἀδερφός μου ἐσκιάχτηκε· τί θὰ μᾶς ἔκαναν; Κατάσκηση;— Ἄν ἀρίναμε πρῶτα. — Μὰ θὰ τότε διορθώσω ἐγὼ τὸν κύρ ἀδερφό μου.»

Κ' ἔτσώπασε· καὶ ἡ ὄψη τοῦ ἀγρίεψε περισσότερο· τώρα ἐσυλλογιζόταν μοναχός του:— «Ὁ ἀδερφός τοῦ τὸν εἶχε ἀδικήσει ναι, ἦταν ἀδικία νὰ τοῦ πάρει τὸ κοπάδι καὶ νὰ τὸ παραδώει τώρα τὸ χειμῶνα πῶς δὲν εἶχαν ἄλλη πόρεψη. Μὰ τί τὸν ἐμελλε τὸν ἀδερφό του· ἦταν ἀνύπαντρος, ἀτεκνος, ἀνέγνωστος, ποῖον εἶχε νὰ θρέψῃ;— Τὸ κουφάρι τοῦ μονάχα· ὅταν ἡ φτώχεια τοὺς ἐκύριε, ἐκεῖνος θὰ μπορούσε νὰ φύγει καὶ νὰ τὸν ἀφήσει στὰ κρύα νὰ τυπιέται μὲ τὴν πείνα, μὲ τὴ ζόρκια· ὅπου καὶ ἂν ἐπήγαινε θὰ ζοῦσε, γιατί δὲν ἐβαριόταν τὴ δουλιὰ. Μὰ τότες τί θᾶκανε ὁ ἴδιος; πῶς θᾶζουσε τὸν ἑαφτό του καὶ τὴ φαμιλιά;— Ἦταν πάντα τοῦ ἀδούλης· οἱ ἐλλῆς λάδι δὲν ἔδιναν ἐκεῖνα τὰ χρόνια· μοναχὰ τὸ κοπάδι θὰ τοὺς κυβερνοῦσε ὅταν τὸ χρόνο, καὶ ὁ ἀδερφός τοῦ ἀπὸ κουταμάρα ἢ ἀπὸ κακοςύνῃ ἐπήγαινε νὰ τὸ παραδώσει τοῦ νοικοκύρη.» Ἀχ, εἶχε κάμει ἀληθινὰ σὰν ὄχτρος!

Ἡ Εὐγενιά ἀνακάτωνε τὰ λάχανα στὸ τσουκάλι, τὰ δοκίμασε, ἐσηκώθηκε κ' ἔφερε ψωμί ἀπὸ μιὰν κρεμασμένη κἀνιστρα καὶ κοιτάζοντας τὸν ἀντρα

Μιά πλαστογραφία.
Τώρα πάθει και τούτη με τάνορθόγραφα.
Ένα λάθος ή καθαρύουσα όλη, από τὸ Α στο Ω.

Κ' ένα δυό κωμικά.
«Ὡς και αὐτὸ τὸ ὄνομα φιλέλην ἀποτροπιάζον-
ται, ἀντ' αὐτοῦ δὲ προτείνουν ἄλλο τὸ Ρωμιοφιλος!»
Πάτρια, 29 Γενάρη, 1905, σ. 3, στλ. 2.

Ποῦ ἔγινε ἀφτό ;
Θέχινε στὰ Πάτρια.
«ὕβριζον... πάντα ἀντιφρονούντα πρὸς αὐτοὺς Ἑλ-
ληνα (ὡς και αὐτὸν τὸν δημοφιλέστατον και ἀκα-
κώτατον τῶν ἀνθρώπων κ. Σουρῆ)».

Νὰ λοιπὸν κι ὁ «Ρωμιοφιλος». Εἶναι ὁ κ. Χα-
τζηδάκης, ποῦ ἔπρεπε νὰ πάρη τὸ μέρος τοῦ Σουρῆ.

Πάτρια, 5 Φλεβάρη 1905, σ. 3, στλ. 2.
Ὅσα βάζει ὁ κ. Χατζηδάκης κομματιασμένα,
παρμένα δῶθε κείθε ἢ κι ἀνύπαρχτα, γιά νὰ δείξη
τάχα τί γλώσσα γράφουμε, τεχνάσματα.

Ἄμα βρίσκειται σὲ ἀνάγκη νάναφέρη, ἐλάκρη
φράση δική μας, τὴ μεταφράζει στὴν καθαρύουσα.
Νὰ τὴν ἀντίγραφε ὅπως τὴ γράφουμε, θὰ βλέπανε
ὡς και τὰ Πάτρια ποιὰ εἶναι ἡ γλώσσα μας.

Και δὲν τολμᾷ.

Τέλλο τὸ κωμικό.
«... ἔδρυσαν και συντηροῦν ἰδικόν των φύλλον, τὸ
ἔποσον στέλλουν δωρεάν εἰς τὸ ἐξωτερικόν πρὸς πολ-
λοὺς Ἑλληνας και ξένους» Πάτρια, 29 Γενάρη
1905, σ. 3, στλ. 2.

Κοίτ. Πάτρια, πλάγι πλάγι στὸν τίτλο, δεξιά,
σ. 1. «Ἐκτυποῦνται, εἰς 20,000 ἀντιτύπων και δια-
νέμονται ΔΩΡΕΑΝ».

«Πάντες οἱ ἐφημεριοποῦλοι [δηλαδὴ οἱ μάγκες]
βῶσιν ἐν ταῖς ὁδοῖς [δηλαδὴ φωνάζουνε στοὺς δρό-
μους] ἢ Ἐφημερίς [βλέπετε πῶς τὸ φέρνει ; σὲ νὰ
εἶτανε ὁ λόγος γιά τὴν Ἐφημερίς, ὄχι γιά φημε-
ρίδα ἢ Ἐφημερίς, ἄλλη δὲν ὑπάρχει βέβαια ἢ Ἐ-
φημερίς τὴ λέει ἡ μάγκα, μάλιστα και τὴν Ἐφη-
μερίς ἀφτό ἴσια ἴσια τὸ κακὸ], ἢ ἀρσεις θέλει ἢ
φημερίς» Πάτρια, 5 Φλεβάρη 1905.

Μπά ; Περιττοσύλλαβο ἢ ἀίρεση τὸ θέλει ; Νό-
στιμο.

Ἡ καμώνεται, και τότες εἶναι κακὴ πίστη.
Ἡ δὲν ξέρει, και τότες εἶναι κριμα.

... βούση, μάζωμα, καπιανάτα, φένουνε, σου-
βλισμένα, κραοί, χέρι, κερνάει, τέσσαρους, ζώρη,
ἀντροιά, ξεθλυκωθήκαν, τὰ κουμπιά, τσαπράζια,
φεγγάρι, ξέρουν, τὴν ἐξετάζουν, μὴ θυμιάνεσαι, μάν-
να, καλόγρια, πάω. Πάτρια, 29 Γενάρη 1905, σ. 2,
στλ. 2—σ. 3, στλ. 1 ΕΘΝΙΚΗ ΜΟΥΣΑ.

... ἐμαλλώνανε, ὄχι τὸ πουρνὸ, γέμμα, δυὸ ὄρες,
βασιλέψη, ἐπάψαμε, σκυλιὰ, λεβέντης, τουφέκι, φιάση.
Πάτρια, 5 Φλεβάρη, 1905, σ. 2, στλ. 2. ΕΘΝΙΚΗ
ΜΟΥΣΑ.

... ἐβούρνωσεν, μουγκρίζει, λαγκάδιὰ, σκούζουν,
κοράκια, ἀμπάξη, τουφέκια, κουρούμια, χαλάει,
κορμιά, κονιάρικα, κουφάρια, αἰτός, λιοντάρι, σπαθί,
χέρι, πρόβατο, σκυλοκορμιά, ἀφυχάτε, νὰ μὴ νυ-
χτώση ὁ οὐρανός, γλυτωμό, φέβγουν τρομασμένοι.
τὰ Πάτρια, 12 τού Φλεβάρη 1905, σ. 3, στλ. 1
ΕΘΝΙΚΗ ΜΟΥΣΑ.

Ἄπ' ὅσους τύπους, ἀπ' ὅσες λέξεις βλέπουμε
στὴν ΕΘΝΙΚΗ ΜΟΥΣΑ, κανέναν και καμιὰ δὲ βλέ-
πουμε μῆτε στὰ Πάτρια μῆτε στὸν κ. Χατζηδάκη.
Λοιπὸν ἰθνηκοὶ δὲν εἶναι.

Ἄφτὰ δὲν τὰ λέμε γιά τὰ Πάτρια οὔτε και γιά
τὸν κ. Χατζηδάκη.

Τὰ λέμε γιά κάθε φρόνιμο ἄνθρωπο, ἔλληνα ἢ φι-
λέλληνα.

Νὰ καταλάβουε τρανά.

Καταστρέφουμε τὴν Ἑλλάδα, τὴ γλώσσα της,
τὴ θρησκεία, τὴν πολιτεία, τὴν ἱστορία, μὲ μιὰ λέξη
ὄλο τὸ παρελθὸ μας. Πάτρια, 29 Γενάρη 5 και 12
Φλεβάρη 1905, ἄρθρα Χατζηδάκη γιά τις τρεῖς ἀρ-
χές και τὰ αἰρετικὰ τεχνάσματα.

Τέτοιον κακὸ κάνουνε οἱ ἑκατὸν πενήντα δημοσι-
κιστάδες στὴν Ἑλλάδα.

Ἡ γλώσσα ἢ δημοτικὴ εἶναι ἢ ἰθνηκὴ γλώσσα.
Εἶναι ἢ γνήσια κόρη τῆς ἀρχαίας, ἢ μόνη γνήσια. Ἡ
ἄλλη, μούμια.

Ἄδύνατο ν' ἀποδείξη κανεὶς, ἄμα εἶναι γλωσ-
σολόγος, πῶς ἢ δημοτικὴ μας δὲν εἶναι ἴδια ἢ ἀρ-
χαία.

Λοιπὸν ἄλλη καμιὰ γλώσσα δὲν ὑπάρχει ποῦ
πὸ σφιχτὰ νὰ μᾶς συνεδέη με τὸ παρελθὸ, μὲ ὄλη
τὴν Ἑλλάδα.

Ὁ κ. Χατζηδάκη; (Πάτρια, 29 Γενάρη 1905,
σ. 3, στλ. 2. 12. Φλεβάρη 1905, σελ. 3, στλ. 2)
δὲ θέλει νὰ λέμε τὰ κακὰ ποῦ γίνονται στὴν Ἑλ-
λάδα.

Τότες γιάτι λέει τὰ κακὰ ποῦ ἐμεῖς τῆς κάνουμε;
Γιάτι ζήτησε στὴν Ἀκαδημία τοῦ Βερολίνου,
ποῦ δὲν τὸ δέχτηκε, νὰ δημοσιέψη ἀπάντησή του
στὸν Κρουμπάχερ ;

Ἄν εἶναι λογικός, ἄλλο δὲν μπορεῖ νὰ γυρέθῃ
παρὰ νὰ διαβάζεται μόνο στὰ Πάτρια, και μάλιστα
χωρὶς ὑπογραφή.

Πρέπει κανεὶς νὰ δῆ πῶς μιλοῦνε στὴν Ἑβρώπη
γιά μᾶς, πῶς μιλοῦνε τὰ Πάτρια, πῶς μιλά ὁ Χατ-
ζηδάκης — και ποῖος τιμᾷ τὴν Ἑλλάδα.

Ἐνα πολὺ φρόνιμο σύστημα, και μιὰ καλὴ συ-
βουλή.

Δὲ θέλεις νὰ μιλοῦμε γιά τοὺς φρόνους ποῦ γίνου-
νται στὴν Ἑλλάδα ;

Μὴ φονέθης.

Δὲ θέλεις νὰ μιλοῦμε γιά τις βροσιές ἐνὸς Χατ-
ζηδάκη ;

Μὴ βρίζης.

Δὲ θέλεις νὰ μιλοῦμε γιά τὸ γλωσσικὸ ζήτημα ;
Βάλε γνώση.

« Ἀληθῶς τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ ἢ πρὸς τὴν ἀλή-
θειαν ἀσέβεια εἶναι μοναδική.» Πάτρια, 12 Φλεβάρη,
1905, σ. 4, στλ. 1.

«... ὅταν ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τῆς γλώσσας ἡμῶν
ἐν Παρισίοις ψεύδη τοιαῦτα λέγονται» Πάτρια, 12
Φλεβάρη, 1905, σ. 3, στλ. 2.

«... τοῦτο εἶναι, προφανῶς, τὸ μεγαλύτερον ψευ-
δος, τὸ ὅποσον ποτὲ εἶδεν ὁ κόσμος» Πάτρια, 5 Φλε-
βάρη 1905, σ. 3, στλ. 2.

«... τοῦτο εἶναι πάλιν ἄλλο θρασύτερον ψεύδος.»
Πάτρια, ἰ. ἀρ., ἰ. σ., ἰ. στλ.

«... ἐπιτυγχάνουν ὅμως ἄλλο τι ὀλιθίριον» Πάτρια,
12 Φλεβάρη, 1905, σ. 3, στλ. 1.

Κάνουμε « Ἀκριβῶς ὅπως ἔκαναν πρὸ ἐτῶν τινῶν
ἐν τῇ Κρητικῇ Βουλῇ οἱ Μωαμεθανοὶ βουλευταί, οἱ

της στὰ μάτια εἶπε παραγμένη: — «Τὸ φαί εἶναι
ἔτοιμο».

«Δὲν πεινάω» ἀποκρίθηκε ἀγροικὰ κ' ἐξακο-
λούθησε τοὺς πικροὺς στοχασμοὺς του:

«Μούφυγε χωρὶς νὰ ὑποψιάζω· ναι, μοῦ τόχε
πεῖ λίγες μέρες ὀπίσω, ἀλλὰ τὸν ἀφίνα νὰ λέει· δὲν
πιστευα νὰ τολμοῦσε. Ἄ, ἀν τῆξερα, δὲ θὰ τὸν
ἀφίνα μὲ κανέναν τρόπο· καλλίτερα ἤθα σκοτωθῶ-
με, καλλίτερα τὸν ἐσφαζαί! Μὰ, μ' ἐγέλασε. Κ' ἐ-
φανταζόμουνα πῶς μ' ἐλογάριζε, πῶς ἦταν ὑπο-
ταγμένος στὴ θέλησή μου, πῶς τᾶρεσε νὰ δουλεύει
γιά τὸ σπιτι μας, γιά τὴ φημιλιά! Μούψαλλε κάθε
μέρα πῶς παντρειά δὲν ἤθελε, κι' ὁ κόσμος ἔλεγε
ὄλος πῶς μ' ἀγάπουνε· τώρα μὲ μίας ἀσκωσε κε-
φάλι, ἔκαμε ὅ,τι τοῦ κατέβηκε στοῦ μυαλοῦ, ὅ,τι δὲν
ἤθελα. Και δὲν ἐπρόβλεψε τὴ στενοχώρια ποῦ μᾶς
προσμένει, μαλοπαῦ τόξερε πῶς θὰ ὑποφέρουμε, πῶς
ἐγὼ κ' ἡ φημιλιά μου θὰ ὑποφέρει· γιάτι ἀφτός βρι-
σκε και ζει, ὅθε κι' ἀν πάει. Χαλάλι του ὅμως·
μούφυγε, μούφυγε· περσιτιὰ νὰ λέω, περσιτιὰ νὰ συλ-
λογοῦμαι· τὸ κοπαδι μου δὲ ξανάρχεται, ὄχι· τὴν
τύχη μας τὴν ξέρω θὰ φοφήσουμε τὸ χειμῶνα τῆς
πεινᾶς. Τὸ χειμῶνα;—ἀπὸ αὔριο ψωμι δὲν εἶναι.—
Μὰ πάντα του ἦταν ὄχτρος. Πότε μ' ἐμπόδιζε νὰ
πάρω τὴν Ἑβγενιά—και τὴν ἐπῆρα στοῦ πείσμα

του — πότε μ' ἐπαρμόνουε μὴν κλέψω τᾶλλουνοῦ
τὸ πρᾶμα, μ' ἐφύλαε μὴν ἀδικήσω, μὴν κᾶμω ἀ-
μαρτίας· πάντα μπόδιο, πάντα κακὸς γιά μένα.
Γι' ἀφτό δὲν εἶχαμε ὀρνικό. Ἐγὼ, παναπει, τὸν
ἐβρίζα κάθε μέρα. Τώρα μούκαμε κι' ἀφτό· αὔριο
πούρχεται βλέπει! Ναι, αὔριο τοῦ δείχνω. Μὰ δὲ
θάρθει, φυσικὰ θὰ μὲ σκιάζεται· θὰ τὰ σκαπέτησε
στὴν ξενιτειὰ· και καλλιτέρο του γιάτι θὰ μ' ἔ-
κανε νὰ γένω...»

Τὰ μάτια του ἀνοιξαν, ἀναταράχτηκε κι' ἀνα-
τρίχασε.

«Πᾶμε νὰ κοιμηθῶμε» τοῦπε ἡ γυναίκα του
ἐμὴ χολεύεσαι τόσο· εἶναι κριμα, Κώστα.»

Τὴν ἐκοίταξε στατικός, σὲ νὰ ζυπνοῦσε ἀπὸ
ὄνειροπλάκωμα. «Πλάγιατε κ' ἐρχομαι» τῆς εἶπε
ἀσυλλόγιστα. Ἄφτὴ δὲν ἐκουνήθηκε.

«Κᾶη!» τοῦπε μὴ φωνὴ μέσα του «τὸν ἀδερφό
σου θὰ σκοτώσεις; Ἄς εἶναι κι' ὄλας ἡ αἰτία τοῦ
χαμοῦ, εἶναι ἀδερφός, ἔζησε μαζῆ σου, ἐβγήκατε
ἀπὸ τὴν ἴδια κοιλιά, ἐφάγατε τὸ ἴδιο γάλα, ἔχετε
τὸ ἴδιο αἷμα, τρᾶτε τὸ ἴδιο ψωμι, ἀντάμα ἐφόντις
εἰστένε στὸν κόσμον». Και ἀφτός ἀποκρίθηκε στὴ
φωνὴ μὲ τὸ νοῦ του: — «Μὰ πρέπει νὰ τιμωρήσω,
νὰ χορτάσω, νὰ γδικηθῶ· τοῦ πρέπει μ' ἐφτάχουε,
μ' ἐχαντάκωσε, μ' ἀφάνισε». Κ' ἡ φωνὴ, πούβγαίνει

ἀπὸ τὰ βαθύτατα σπλάχνα του, τοῦ εἶπε ὀπίσω: —
«Κᾶη, δὲ σκιάζεσαι; Πῶς τέτοιος σκέψες γεννιῶν-
ται στὴν καρδιά σου; Νὰ χύσεις τὸ ἴδιο σου τὸ
αἷμα, νὰ γένεις ἀτιμος φωνητᾶς;»

— «Τοῦ πρέπει» ἐσυλλογίστηκε «ἦταν κακὸς
μὲ μένα, θᾶμαι χειρότερος. Θηρίο, τίγρης, ἀνημέ-
ρεφτος· τοῦ πρέπει γιάτι μ' ἔχασε τώρα τελειωτι-
κῶς. Ὁ καρτσινέβελος του ἄς τονὲ γλυτώσει, ἀν
μπορεῖ θὰ ἴδοῦμε». Και ἡ φωνὴ τοῦπε: «Δὲ σκιά-
ζεσαι τὸ Θεό; δὲ σκιάζεσαι τὴ φύρκα;» — «Φοῦρ-
κα» ἐσυλλογίστηκε περγελώντας «φούρκα, τᾶρα;
γιάτι εἶναι οἱ βουλευτάδες; τὸ κόμμα θὰ νεργήσει
και γιά μένα, τὸ κόμμα εἶναι πντοδύναμο. Ποιὸ
δικαστήριο θὰ μὲ δικάσει; κι' ἀν μὲ καταδικάσει,
τὸ κόμμα θὰ ἐκρεμάσει. Ἄλλοι σ' ὅποιον ἐχά-
θηκε. Εἶμαι χαμένος ἐγὼ, ἄς χαθεῖ κι' ἀφτός, ἄς
χαθεῖ κ' ἄς μὲ χαλάσουν στοῦ ὕστερο, μεγάλο κακὸ
δὲ θὰ μοῦ κᾶμω. Μπορεῖ και νὰ μὴ μὲ πιάσουν».

Κ' εἶπε τῆς γυναίκῆς του: — «Θὰ σκοτώσω».

Ἄφτὴ ἐσάστισε, ἀνασηκάθηκε, τὸν ἐκοίταξε
θαμπωμένη, κ' ἐκατέβασε ἀμείως τὸ βλέμμα, βλέ-
ποντας στοῦ πρόσωπό του ζωγραφισμένη τὴν ἀσπλα-
χνην ἀπόφαση.

«Τὴ σοῦκαμε» τοῦπε «ὁ καλὸς σου ἀδερφός;»

«Καλός, γιάτι καλός;» ἀποκρίθηκε κ' ἐσηκῶ-

ΤΟ ΕΡΗΜΟΚΑΣΤΡΟ

οποίοι ἀπήτουν, ἵνα μεταφράζεται εἰς τὴν Τουρκικὴν γλῶσσαν πᾶσα πρότασις τῶν Χριστιανῶν βουλευτῶν» Πάτρια, 5 Φλεβάρη 1905, σ. 2. στλ. 1.

«Ἐπειτα ὅπως οἱ ἐξισλαμισθέντες ἀρνοῦνται ὄχι μόνον τὴν θρησκείαν τῶν πατέρων των ἀλλὰ καὶ τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους, καὶ τὸ ὄνομα καὶ τὴν πατρίδα καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ πᾶν ὅ,τι συνδέει αὐτοὺς πρὸς τὸ παρελθὸν αὐτῶν καὶ οὕτως εἰσέρχονται εἰς ἄλλον βίον, οὕτω καὶ οἱ χυδαιομανεῖς» Πάτρια, 29 τοῦ Γενάρη 1905, σ. 3. στλ. 2.

* * *

Ἄτιμα λόγια, πού μόνον ἄτιμος ἄθρωπος τὰ γράφει.

* * *

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΣΤΟΥ ΠΕΡΒΟΛΙΟΥ ΤΗΣ ΚΟΛΥΜΠΗΘΡΑ

Ἦρθεν ἡ Ἄνοιξη καὶ βλόγησε τὰ μῦρα καὶ ἀνθολιμάνι γίνηκε τὸ περιβόλι καὶ τὰ πουλιά βαφίζονται μέσ' στὴν πλημμύρι καὶ οἱ πεταλοῦδες, πού γεννάει τὸ δροσοβόλι.

Καὶ πλένε μέσ' σὲ ἀνθόνερα σὰν τρεχαντήρια καὶ τοὺς γελᾷ ἡ βλάστηση πλατειᾶ ἕνα γέλιο καὶ γίνονται τὰ φῦτρα θυματήρια καὶ ἡ Πλάση γύρω γίνετα Βαγγέλιο!

ΡΩΜΟΣ ΦΙΛΥΡΑΣ

Φωφώ: Φίλησα τὴ φωτογραφία σου ἐχτές γιατί πολὺ σοῦμοιαζε.

Νίκος: Σὲ φίλησα καὶ ἐκείνη;

Φωφώ: Ὁχι.

Νίκος: Τότες δὲ μοῦμοιαζε πολὺ.

Ἡ Μαμμά: Ἐπαιξες τὸ κομμάτι ποῦχεις νὰ μάθης

Ἡ Μυριάννα: Ναι, μαμμά.

Ἡ Μαμμά: Ἐβήγητες τὸ μάθημά σου ἀπὸ τὸν Ὀμηρο;

Ἡ Μυριάννα: Ναι, μαμμά.

Ἡ Μαμμά: Ἐμαθεὶς τὰ πέντε προβλήματα σου ἀπ' τὸν Εὐκλείδη;

Ἡ Μυριάννα: Ναι, μαμμά.

Ἡ Μαμμά: Καὶ τῆς γεωμετρίας τὰ σχήματα τὰ ἴσκαμες;

Ἡ Μυριάννα: Ναι, μαμμά.

Ἡ Μαμμά: Τότες πήγαίνε νὰ ξεσκονίσῃς τὴ σάλα

θηκε ἀγριεμένος «γιατί μ' ἐλιμοχτόνησε; πῶς; πού παίρνεις τὸ μέρος, παληογύναικο; θὰ σκοτώσω!»

«Τὶ μεγάλο κακό, Θεέ μου» εἶπε κλαίοντας «θὰ σὲ φουρκίσουν, Κἀνή!»

Ὁ Κώστας Λάμπουρας ἐκοίταζε δλόγορά του ἀνταριασμένος. Ἐίχε ἀκούσει ἀπὸ τὸ στόμα τῆς γυναικὸς του ἐκείνην τὴν ἴδια φωνὴ πού τοῦ μιλοῦσε ἀπὸ τὰ βαθύτατα σπλάχνα του, πῶς εἴξερε τώρα καὶ κείνη τῆς ψυχῆς του τὸ σάλαγο, τοὺς κρουφούς λογισμοὺς του; — Καὶ ἔαφως ἡ ἀνυπόταχτη φαντασία του τὸν ἔκαμε νὰ ἴδῃ μίαν τρομερὴν εἰκόνα: — Ἐίχε κάμει τὸ φόνον καὶ ἱπερνοῦσε ἀπὸ τὴ μέση τοῦ χωριοῦ του μετὰ τὸ ματωμένο μαχαίρι στὸ χέρι, φεύγοντας τρεχατὰ, καὶ ὁ κόσμος ὅλος τὸν ἐκοίταζε περίτρεμος καὶ ἔστρεφε ἄλλοῦ τὸ πρόσωπο, προφέροντας μετὰ κταφρόνια τὸ καταραμένο ὄνομα τοῦ πρωτότοκου γιοῦ τοῦ πρωτόπλαστου: — «Ὁ Κἀνης, ὁ Κἀνης!» Ἀπὸ τὰ τῶρα ἀρχίζε νὰ τὸν κράζει ἔτσι ἡ γυναῖκα του. Μὰ ὁ κόσμος δὲν εἴξερε τί τοῦχε κάμει ὁ κακὸς ἀδερφός· δὲν ἐγνώριζε τὴν ἀδικίαν· ἔβλεπε μοναχὰ τὸ φόνον καὶ ἐκατηγοροῦσε. Κι' ὁ Κώστας ἤθελε νὰ ἀποκριθεῖ: — «Ὁ ἀδερφός μου ἀγόρασε τὸ θάνατό του· ἀπόγραψε τὴν καταδική του. Ἄς ἦταν καὶ ἄλλοι στὴ θέση μου, τὸ ἴδιον θὰ σκότωναν καὶ κείνοι, μαγὰρι καὶ τὸν πατέρα τους,

Ἐπαιρναν τὸ μονοπάτι τὸ λιθόστρωτο, πού περνοῦσε ἀνάμεσα ἀπὸ γκρεμισμένα περιβόλια ἢ σπίτια τούρρικα, καὶ ἔφερνε στὴ ρίζα τῆς ὀρθοχτισμένης σκάλας μετὰ τὰ σκαλοπάτια τῆς τ' ἀμέτρητα. Κι' ἀφοῦ συρτά, μετὰ κόπο καὶ μετὰ τρόμο, τὴν ἀνέβαιναν, τέλος βρισκόνταν στ' ἀπάνου ζουνάρι τοῦ κάστρου. Ἔστρεψαν κινούσαν, ἀκολουθώντας τὴν ἀκρὴν ἀκρὴ τοῦ τοίχου μετὰ τὴν ἀτέλειωτη δοντοσειρὰ τῆς πολεμῆστρες του, καὶ τραβούσαν στὴ Μεγάλῃ Τάπια νάβγουν. Κι' αὐτοῦ σὰν ἀραζαν μετὰ φωνές καὶ γέλοια τὰ τρελὰ παιδιὰ καὶ κοριτσόπουλα, χύνονταν μέσα τρέχοντας στὸ μεγάλο πλάτωμα τῆς τάπιας. Αὐτὸ τῶκαναν συχνὰ τ' ἀπόγιομα, πολλὲς φορές ὅμως καὶ μεσημέρι τὰ θεότρελα δὲ μπόδιζονταν νὰ πηγαίνουν. Μάλιστα καμμικὰ γιορτὴ ἀνέβαιναν καὶ ἄλλα κορίτσα μεγαλύτερα καὶ ὄχι λίγες γυναῖκες νεῖες καὶ ἀθάρατες καὶ ἔστηναν χορὸν μεγάλον ἐκεῖ πάνω. Κι' ὁ γλυκὸς ἀχὸς τῶν τραγουδιῶν καὶ οἱ ἔξοφαντες φωνές καὶ τὰ σκαστὰ καὶ μεθυσμένα γέλοια ἐδιώχναν γύρωθεν τὴ νεκρικὴ σιωπὴ καὶ τάραζαν τὴν ἐρημίαν τοῦ τόπου. Γύριζε ὁ κύκλος τοῦ χοροῦ γοργός, ἀνάλαφρος, καὶ τὰ μαλλιά τ' ἀπολυτὰ καὶ τὰ πλατιά μαντήλια, πού ἔπαιζαν μετὰ τὸν ἀνεμο, μιὰ φαίνονταν καὶ μιὰ κρύβονταν πίσω ἀπ' τὰ μπεντενία. Θάλεγε κανένας πῶς νεράϊδες εἶχαν πιάσει τὸ χορὸν ψηλὰ στὴν Τάπια, ἀν τύχαινε ἀπ' τὴ χώρα ν' ἀγναντέψῃ, ἢ ἄλλο τίποτα παράξενο, ἀν δὲν κάτεχε τ' ἀληθινόν, θάβανε μετὰ τὸ νοῦ του.

Ὅμως τῆς ἄλλης μέρες, τῆς καθημερινῆς, πού ἔμεναν μοναχὰ τους, εἶχαν τὰ παιδιὰ ἐλεύτερον τὸν τόπον καὶ τὸν καιρὸ νὰ κύνουν ὅλα τὰ παράβολα καὶ ἀγρία τους παιγνίδια. Μέσα στῆς Τάπιας τὸ στρογγυλὸ καὶ ὀμορφο ἀπλωμα, πού ἔμοιαζε σὰ μεγάλο ἀλώνι καὶ χωροῦσε στὴ σφεντόνα του σαράντα ἄλογα ζευγαρωμένα ν' ἀλώνισουν, ἀλώνιζαν καὶ ἐκεῖνα ἐλεύτερα, χωρὶς ἀφέντη ἀλωνιστὴ, χωρὶς στιγερόξυλο καὶ σταχοκόπι. Κ' ἦταν ἀλώνι ἀντάμα καὶ χοροστάσι τους ἀκριβόν, ὅμως καὶ λιμέρι ἀπάτητο καὶ ὀλόψηλο παλάτι στὴ φαντασίαν τους ἡ Μεγάλῃ Τάπια.

Ἄμα τῶσκαζαν ἀπ' τὸ σχολεῖον, πού πήγαίναν

μαζὶ παιδιὰ κορίτσα, ἢ ἅμα ξεκλέβονταν κρυφὰ καὶ τῶστρησαν πρὶν τ' ἀπολύσει ὁ δάσκαλος, ἐκεῖ, στὴν τάπια πάντα, ἔρχονταν νὰ κρυφοῦν καὶ νὰ ξεσκασουν. Καὶ κάθε ὥρα, σὰν εἴρισκαν ἀφορμὴ, εἶτε ἀξαφνα σὰν τοὺς κατέβαινε στὸ κεφάλι, ἀρπαζαν ἀπ' τὰ σπίτια τους κανένα κομμάτι ψωμί καὶ ἔτρεχαν μετὰ βοή καὶ ἀντάρα κατ' ἀπάνου. Καὶ δὲν τὰ κρατοῦσαν οἱ φωνές πού ἔβαναν οἱ μαννάδες τους ἀπὸ κοντὰ τους, οὔτε τὸ κάμα τὸ μεσημεριανόν, οὔτε καὶ τὰ ἰσκιώματα τὰ βραδινὰ τὰ φόβιζαν ποτέ τους. Χύνονταν μέσα μετὰ μιὰ ὀρμή, πού νόμιζες πῶς ἔκαναν ἔφοδον νὰ πάρουν τὴν Τάπια. Κ' εὐτὺς στὸ πρῶτον κᾶπημα καὶ στὴν πρώτη ματιὰ τους, ὅλα δικά τους τῶκαναν, χωρὶς πόλεμον καὶ χωρὶς χαλασμό, τὰ παληκάρια. Δικά τους τὰ μεγάλα κανόνια καὶ τὰ φοβερά, πού τραβηγμένα ἀπὸ τῆς πολεμῶθρες κοίτονταν στόνα τους πλευρὸν σὰν πληγωμένα ἀγιάτρευτα, καὶ τᾶδερναν οἱ καιροὶ καὶ τᾶτρωγε ἡ σκουριά καὶ ἡ μούχλα, καθὼς ἦταν ἑξαπλωμένα· δικές τους καὶ οἱ μεγάλες σιδερένιες σφαῖρες, πού καὶ ἄδειες δὲ μμποροῦσαν τὰ παιδιὰ μήτε νὰ τῆς σείσουν· δικὰ τους τὰ μπεντενία, πού ἔμεναν ὀρθὰ ὅλα, ἔν καὶ λυωμένα ἀπὸ τὰ χρόνια καὶ τοὺς πολέμους, καὶ ἦταν περὶφανα καὶ φοβερά μετὰ τῆς στρογγυλῆς τους κανονότρupes καὶ τῆς μακρουλῆς τους τουφεκῆθρες, καὶ ἔμοιαζε βασιλικὴ κορώνη ὁ γύρος τους σὲ περὶφανα κεφάλι, ἀπὸ μακρὰ· δικές τους καὶ οἱ καλόχτιστες σκοπιές, καὶ ἡ τάπια ὅλη, ἡ ἑξακουσμένη Τερρίμπιλη τῆς Βενετίας καὶ ἡ Γιουρούς Τάπια τῶν Τούρκων, ὅλη δική τους ἦταν!

Σκορποῦσαν τότε ἐδῶ καὶ ἐκεῖ· καὶ ἄλλα ἔπιαναν τῆς σκοπιῆς καὶ κάθονταν νὰ παίξουν τὰ μαντέματα ἢ νὰ ποῦνε παραμῦθια, ἄλλα τ' ἀπόσκιο, ἀπομεσήμερα, τῶν μπεντενιῶν, καὶ κρεμώντας τὰ πόδια ὄξω ἀπὸ τὴν τάπια ἀγνάντευαν τῆς θαλάσσης καὶ τῶν βουνῶν περίγυρον τῆς ὀμορφίης· ἄλλα τρύπωναν στῆς πολεμῆστρες, καὶ τὰ μικρότερα ἔμπαιναν στῶν κανονιῶν τὰ στόματα, καὶ ἐκεῖ κρυμμένα τραγουδοῦσαν ἢ γελοῦσαν, ἢ ἔτρωγαν τὸ ψωμί μετὰ σταφύλια ἢ τ' ἀγουρσοῦκα, πού ἔκλεβαν, πρὶν ἀνέβουν, ἀπ' τὸν κῆπον τῆς θεῆς Σόφως· ἄλλα

ἀν ἦταν τέτοιος ἀδικητής! Ποῖός μ' ὑποχρέωσε νὰ γένω Κἀνης; Ὁ ἴδιος ὁ ἀδερφός μου· ναι Κἀνης, ἀλλὰ ἐγδικητής, ἀλλὰ τιμωρητής, ἀλλὰ ὑπερασπιστής τοῦ δίκου. Ὁχι, δὲ θέλω ἔπαινον μὰ κοίταξε, κόσμε· κατάλαβε τὴν πράξιν μου. Με φρονάζε, κόσμε, γὰρ τὸ τὸλμημά μου καὶ σκιαζέσαι· ναι, με σκιαζέσαι καὶ μετὰ τὸ φόβον θὰ σ' ἐξουσιάζω!»

Καὶ τώρα τὸ βράσμα τοῦ αἱμάτου τοῦ ἐπεφτε. «Καλλίτερα ἦτουν» ἐσυλλογιότου «κανεῖς νὰ μὴν τὸ μάθει καὶ δὲ θὰ τὸ μάθει· θὰ σκοτώσω κρυφὰ, στὸ σκοτάδι, στὸ μυστήριον, τὴ νύχταν. Δὲ μμπορῶ νὰ μὴ σκοτώσω».

«Νὰ κοιμηθοῦμε» εἶπε τῆς γυναικὸς τοῦ ἡσυχασμένος· «στρώσε».

«Σὲ σκιαζέμε» τοῦ ἀποκρίθηκε τρέμοντας.

«Γιατί; Κακὸ δὲ θὰ σοῦ κάμω· πάμε».

Δίσταζόντουσαν μέσα τοῦ εὐχαρίστηση· ἡ καρδιά του εἶχε πάρει τὴν ἀπόφαση καὶ εἶχε σκληρύνει· ὁ νοῦς του εἶχε συνειθίσει στὸν ἀπάνθρωπον συλλογισμό· ἐκαταλάβαινε ὁ ἴδιος πῶς ἐχόρταινε σκοτόνοντας, μιὰ δίψα, μιὰ ζήτεια τῆς ὑπαρξῆς του, πού μοναχὰ τὸ αἷμα ἔμπορῶσε νὰ τὴν θεραπεύσει· τοῦ εἶταν γλυκεῖα ἡ παραδειγματικὴ ἐγδικησις πού μελετοῦσε, ἡ πληρωμὴ τῆς ἀδικίας.

Καὶ γιομάτος μίσος, πού τὸ συντρέφαζε μιὰ

καινούρια ἀναστάτωση τοῦ αἱμάτου του, καὶ μιὰ κόκκινη θωριά μπρὸς στὰ μάτια του, ἐπλάγιασε σιμά στὴ γυναῖκα του, πού ἔμαζευότου ὅσον ἐμπόρει στὴν ἀκρὴ τῆς, καὶ ἀποκοιμήθηκε ὑπνον ἀνήσυχο, γιομάτον φοβερὸς καὶ αἰματερὸς φαντασιῶν, μακηνιὰ, ξεκοιλιάσματα, μάχες, ντουφέκια, μαχαίρια, καὶ συχνὰ ἔβγαίνε βόγγος ἀπὸ τὰ στήθια του καὶ ἀνατιναζότου φοβισμένος.

Μὰ ἡ ἰδέα ὡς τόσο ὄρμαζε στὴν τραχειάν καρδιά του.

Τὴν ἄλλη μέρα, τὸ ἀπόγιομα, ἦρθε μετὰ τὸ καθεῖ (τὸ Λευκοράκι μακρὰ δὲν ἦτον ἀπὸ τὴ θάλασσα) ὁ Νικόλας Λάμπουρας. Στὴ χώρα εἶχε διορθώσει τὶς δουλειές του μετὰ τὸ νοικοκῆρη, τοῦχε παραιτήσει τὸ κοπάδι, εἶχε πληρώσει ὅ,τι χρωστοῦσε, καὶ ἔφερνε πίσω ἕνα σκυλὶ γιομάτον κάθε λογῆς φαντὰ γιὰ τὴν φαμιλιὰ τοῦ ἀδερφοῦ του καὶ γιὰ τὸν ἑαυτό του, καὶ λίγα λιανὰ ποῦχε πάρει ὑπόλοιπον. Ὅταν ἔφτασε στὸ σπίτι, ὁ Κώστας εἶλεπε ἀκόμα καὶ ἡ Εὐγενιὰ ἐδούλευε τὸ κηπάρι. Ἀνήσυχη ἔτρεξε νὰ τὸν ἀνταμώσει, πρὶν πατήσει τὰ κατῶφλι, καὶ τοῦτε συγκινημένη λησμονώντας καὶ τὸ χαιρέτιον:

«Δυστυχισμένη, γιατί ἐγύρισε;»